

Književstvo.

„Stara in nova šola“ imenuje se knjižica, ki jo je spisal za slovensko ljudstvo dr. L. Gregorec, profesor bogoslovja. V knjižici pisatelj naj prvo razlaga osnovo nekdanjih farnih šol, in govori potem o „novi šoli“, t. j. o novih šolskih postavah, o novih naukih, novih šolskih nadzorništev in novih plačah. Kar pisatelj o stari šoli pripoveduje, zoper to mu ničesar ne ugovarjamo. A da skoraj vse nove šolske naredbe graja, kolikor mu le zdrava pamet in vest pripuščate, tega mu slovenski učitelji nikakor ne moremo odpustiti. Naj bolj povdarja pisatelj: ločitev šole od cerkve, brezverske šole, brezverske učitelje, nepotrebne nove nauke, drage nove šole i. t. d.

Vse te reči tako opisuje, kakor da bi se že bile v vse šole kot velika nesreča vrinile. Govori tako, kakor, da bi duhovni ne imeli pravice, vdeleževati se pri šolskih nadzorništvih, kakor da bi ne smeli v šoli podučevati v veroznanstvu, kakor da bi se otrokom prepovedovala molitev, sveta cerkvena opravila i. t. d.; in kakor da bi vse to zaukazale ali dovolile nove šolske postave. O učiteljih piše tako zaničljivo, da bi neveden človek kmali mislil, da avstrijski učitelji so sami Luterani, Judje, brezbožneži, pohujševalci mladine i. t. d. O novih predmetih le malo hvalevredno govori, zlasti o telovadbi, koja ima po pisatelju le ta namen, da otroci hitro hlače raztergajo. Da bi otroci od 6. — 14. leta v šolo hodili, to mu tudi ni všeč. Nove šolske knjige so mu vse brezverske, ker ni v vsaki šolski knjigi vsaj polovica kerščanskega nauka.

Zelo velikrat imenuje novo šolo drago. Menda mu ni všeč, da so se učiteljem plače zboljšale, da se stavijo lepše šolske hiše, da se kupujejo učni pomočki i. t. d. Pisatelj ne pomisli, da vsaka dobra stvar je tudi draga, in da „iz nič ni nič“, kakor pravi navadni pregovor.

Naj bolj napak pa bi bilo to, ako bi slovensko prosto ljudstvo, ktero bi utegnilo to knjižico brati, vse te šolske nesreče, ki jih pisatelj omenja, obračalo na naše slovensko šolstvo.

Ne tajimo, da se tu pa tam v nekterih krajih po Nemškem nekoliko premalo v šoli ozira na vero; vendar se to o slovenskih ljudskih šolah terditi ne more.

Ali so slovenske ljudske šole brezverske? Ali so slovenski učitelji brezverski? ali so mar slovenske šolske knjige brezverske? Gotovo ne. Po vsem Slovenskem so po večem duhovni in učitelji lepo složni med seboj. Duhoven podučuje otroke v sveti veri, učitelj jih spremlja v cerkev, jih napeljuje k vsemu dobremu i. t. d. Slovenski učitelji gotovo ne tajé svoje vere niti v mislih niti v djanji. Tedaj se v tej zadevi pri nas gotovo ni vsled novih postav na slabše obrnilo. V mnogih obzirih je marveč boljše za šolstvo. Učitelji in srenje so dobili lepo pravico, da smejo v šolskih stvareh to in uno svetovati in določevati. Učiteljem se obeta večja plača in skerbi se za njih boljše izobraževanje. Lože in rajše bodo sedaj podučevali v mnogih koristnih naukih, ktere postava zaukazuje. Slovensko šolstvo se boče torej vsled novih šolskih naredb povzdignilo — temu smo učitelji porok.

Samo bojimo se, da bodo slovenski duhovni le zavolj tega, ker nimajo sami izključljivo šolstva več v rokah, slovenskemu šolstvu in slovenskim učiteljem tako nasprotovali,

in ljudstvo tako napak podučevali, kakor se je to pričelo s knjižico: „Stara in nova šola“, in bojimo se, da bi se ravno po tej poti pri nas na Slovenskem ne jelo začenjati prvo pogubljivo razkolništvo med cerkvijo in šolo.

Šolsko obzorje.

Iz ptujskega okroga. 9. t. m. je bil pri sv. Lovrencu v Slov. Gorc. javni zbor tamošnega katolišk. polit. gospodarsk. in narodnega društva, pri kojem je bilo zbranih okoli 80 društvenikov in še več drugih poslušalcev. Govorilo in sklepalo se je razun gospodarsk. in polit. rečeh tudi o prenarredbi nove šolske postave. Častiti gosp. K, duhovnik, je z navdušenimi besedami razjasnoval razložek med versko in brezversko šolo, ter navedil nevarnosti, ki pretijo po poslednji nravni odgoji otrok. Označeval je večino današnjih učiteljev kot nravni odgoji mladine nevarne. V dokaz tega je navedel med drugim tudi občni zbor učiteljev na Dunaji, značaj in liberalne govore tamošnega ravnatelja učiteljske pripravnice, gosp. Dittes-a, in cerkvi nasprotno ravnanje učitelja v Kamnici pri Mariboru. (Res ni hvale vredno). Govoril je ta gosp. govornik na dalje tudi o novih predmetih v ljudski šoli. Rekel je, da se z njimi otroške zmožnosti preoblagajo in da se vsled tega ne naučé ni enega ni unega, ampak postanejo polovičarji. Posebno ostro obsodil je telovadbo. — Nič boljše se ni godilo šolski postavi, ktera ukazuje obiskovanje ljudske šole do 14. leta, in način nadzorovanja šol v občeh. Primerjaval je sedanjo šolsko gosposko velikemu stroju, v katerem je veliko večjih in manjših kolesc, in kateri se torej lahko kmali spridi. Enako grajal je zarad stroškov, ki jih vzrokuje nadzorovanje, kar je kmetiška ušesa posebno šililo. Spominjal je poslušalce na poprejšnjo brezplačno nadzorovanje od gospodov župnikov, dekanov i. t. d.

Po dokončanem govoru tega gospoda, je stopil na oder predsednik društva, čast. gosp. Meško, župnik, ter priporočal, da se naj predloži visoki vladi peticija zavoljo prenarredbe (prav za prav odstranjenje) sedanje šolske postave, in ob enem naznanil točke k temu namenu že pripravljene peticije. Točke so blizo te-le: 1. Šole naj bodo verske, in učiteljske službe naj se podelé v katoliških šolah le katoliškim učiteljem. 2. Nadzorovanje šol naj se oskerbuje zopet po duhovnikih. 3. Otroci naj hodijo v šolo le od 6. do preteklega 12., ne pa do 14. leta. 4. Učiteljem naj bo dopuščeno opravljati tudi službo cerkovnika s pomočjo hlapca. 5. Šolnina naj se odstrani in srenjam prepusti učitelje plačevati in vsled tega tudi voliti. Vse točke so bile enoglasno, in radostno sprejete, kar je bilo pričakovati tem bolj, ko nove šolske postave, posebno pa taista, ki zahteva redno obiskovanje ljudske šole do 14. leta in zvišane šolnine. Žali Bog! da se ljudem pri takih in enakih priložnostih razjasnuje vedno le ostra stran šolske postave, ne pa tudi mileja, kmetijskim razmeram vgodnejša. Niti govornik, niti predsednik sta o obiskovanji šole do 14. leta, naznanila nazočim celi §. 21. šolske postave od 14. maja 1869. in §. 13. šolske postave od 20. avgusta 1870. l.

Najbolj donela po mojih ušesih je 4. in 5. točka zgoraj omenjene peticije; in mislim, da noben, za svoj poklic res vnet, skušen učitelj si ne bo želel, postati zopet cerkovnik, ter si naložil butaro, ki mu je pripravilo mnogo grenobe, in vzelo marsiktero k vestnemu spolnovanju svojih učiteljskih dol-